

Fred er ikke noe vi får – fred er noe vi verner om

Taler

Jonas Gahr Støre

Dato

8 mai 2025

Sted

Akershus festning

Omstendigheter

Statsministerens tale på markeringen av Frigjørings- og veterandagen

1 Deres Majestet, Deres Kongelige Høyhet,

veteraner, kjære alle sammen,

5 Vi markerer 8. mai av to viktige grunner.

Vi minnes frigjøringen av Norge for 80 år siden.

Vi hedrer alle norske veteraner som har stått i internasjonal tjeneste:

10

Over 120 000 kvinner og menn, i over 100 internasjonale operasjoner, i 40 land, fra slutten av 1940-tallet og til i dag.

Ved markeringsdager som denne, bør vi spørre:

15

Hva er det vi verner om? Hva er det vi kjemper for? – Det er kanskje noe som kan oppleves vagt – eller selvsagt – i et godt, stabilt land som Norge:

Trygghet. Fred. Frihet. Demokrati. Rettsstat.

20

Hva er ord som frihet og demokrati i praksis?

25 Jo, det er menneskers rett til verdige liv,

til å ytre seg fritt,

- 30 elske den de vil,

tilhøre hvilket som helst trossamfunn,

og rett til utdanning, arbeid
35 og få helsehjelp når det trengs.

Fred er forutsetningen.
- 40 Og «skaper vi menneskeverd, skaper vi fred», som Nordahl Griegs kjente strofe lyder.
- 45 Mange har det siste året sett filmen «Nr. 24», dekknavnet til motstandsmannen Gunnar Sønsteby, som gikk bort i 2012.
- «Vi kjempet ikke bare mot en fiende, men for noe – for et fritt samfunn, for menneskeverd, for fred», sa Sønsteby i sine skoleforedrag.
- 50 Menneskeverd er helt konkret.
- Fraværet av menneskeverd kan drepe hundretusener.
- 55 Likegyldighet kan også innebære å lukke øynene for at hundretusener blir drept.
- I januar i år var Kronprinsen og jeg og Hvite Busser og mange andre i Auschwitz under 80-årsmarkeringen for frigjøringen av utryddelsesleiren.
- 60 Vi satte oss ned med jødiske Chana Arberman, 97 år, født i Polen, senere bosatt i Trondheim, en av de få overlevende, og i dag et av de siste tidsvitnene fra leiren der over én million ble myrdet. «Jeg skulle ønske at jeg hadde blitt kjendis for noe annet», sa hun lakonisk. 40 familiemedlemmer mistet hun der.
- 65 Over 230 jødiske familier i Norge ble utslettet under annen verdenskrig.

Og: her om dagen – i 2025 – ble flere av snublesteinene malt over.

- 70 Disse brosteinene med messingplater med navn og årstall, utenfor hus og hjem der norske jøder bodde, ble drevet ut fra, og senere drept.

Malt over, brun-svart hærverk.

- 75 Det er fryktelig trist, historieløst og uakseptabelt.

Og i stor kontrast til det vi verner om: demokrati og toleranse – og at totalitære menneskefiendtlige regimer ikke skal få makten igjen.

- 80 Og det er nettopp av respekt for menneskeverdet at vi sier at Israel har en folkerettslig plikt til å legge til rette for humanitær hjelp til den palestinske befolkningen i Gaza. Og at Hamas må frigi alle gislene. Lidelsene må ta slutt.

- 85 I Europa hjelper vi ukrainere med å forsvare seg mot Russland – med våpen, ammunisjon, trening, gjenoppbygging, støtte til sivilbefolkningen, og med luftevakuering av skadde. – En varm takk til alle som er engasjert i dette!

- 90 Vi bygger nå opp et større forsvar i Norge.

Alle grener styrkes. Mer materiell, mer folk, etter den nye forsvarsplanen – for å bevare fred, frihet og trygghet her hos oss – sammen med våre allierte.

- 95 På morgenen i dag lanserte jeg vår første nasjonale sikkerhetsstrategi.

Senere i dag tar jeg imot regjeringssjefene fra alle de nordiske og baltiske land, samt Storbritannia og Nederland, for å drøfte europeisk sikkerhet. – Tuftet på et forpliktende alliert fellesskap og europeisk samhold. – Dette gir oss trygghet.

100

Sikkerhetsstrategien forteller hvordan hele samfunnet skal jobbe for at landet vårt skal bli mer motstandsdyktig. – Også overfor nye utfordringer, som for eksempel desinformasjon og påvirkning.

105

Strategien handler om statens ansvar – blant annet for Forsvaret; budsjettet har

vi nå nesten doblet, til hele 125 milliarder.

Og det handler om hvert enkelt sitt ansvar.

110

At vi for eksempel må ha et beredskapslager hjemme. Og at vi bør bidra i nabolaget eller i en frivillig organisasjon ved alvorlige hendelser.

Beredskap og forsvar av Norge er noe vi gjør sammen.

115

For husk: Friheten ble ikke gitt oss – friheten ble vunnet. Fred er ikke noe vi *får* – fred er noe vi *verner om*.

Kjære alle sammen,

120

Festningsplassens kanskje aller mest kjente bilde ble tatt klokken ett på formiddagen 11. mai 1945.

Det var øyeblikket da Milorgs fenrik med ansvaret for Stor-Oslo, Terje Rollem, overtok kommandoen over festningen fra den tyske okkupasjonshæren ved major Josef Nichterlein.

125

Fotografiet, som ble knipset raskt og nærmest i skjul, ble et ikon. – Ikke minst fordi Rollem stilte i noe som lignet et typisk godt norsk turantrekk, nikkers og selbustrømper. Ingen uniform, ingen distinksjoner å se.

130

De tyske offiserene ble tydelig fornærmet over dette. Og situasjonen var jo noe spent, for å si det sånn. Nordmenn var i fredsrus. Fortsatt sto det minst ti ganger så mange tyske styrker som allierte i Norge.

135

Senere sa fenrik Rollem om overtakelsen av festningen, at «det var først da det norske flagget ble heist, at det egentlig gikk opp for meg at krigen var over».

Flagget. Friheten.

140

Dette er nå 80 år siden og en fortelling verdt å minnes, med vårt kongehus, storting, regjering, høyesterett, forsvarsledelse, alle våre forsvarsgrener, og med F-35 fly i lufta.

La meg ved denne anledning få rette en dypfølt takk til Hans Majestet Kongen, og til Kronprinsen, og Prinsesse Ingrid Alexandra – for hvordan de kongelige så tydelig viser oss og setter ord på Forsvarets betydning for nasjonen – ja, hvordan de kongelige representerer Forsvarets verdier.

150

La meg også få takke alle veteranene, som har tjenestegjort ute – eller hjemme, med flagget vårt på uniformen – og i hjertet. En stor takk til dere alle.

Til lykke med Frigjørings- og veterandagen!

155

Kilde

<div>regjeringen.no</div>

Emner

8. mai, Andre verdenskrig, Forsvar, Fred, Frigjøring, Hyllest, Minnetale, Motstandsbevegelsen

160

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/fred-er-ikke-noe-vi-far-fred-er-noe-vi-verner-om>

165

170

175

180